

la *soledat* / que va tenir En Vacayna / a n-el combat», Milà i F. (*Romllo*, 1264); parlant de malfactors, com és natural, és com es repeteix més: «*assolir a un lladre*: furem excipere; *io lo he assolit quan robava*; *esser assolit en un delictu*; *assolit en adulteris*» (Lacav.)

De seguida aparegueren accs. una mica diferents, ja poc o molt ampliades: «*assolir una ciutat*: urbem clam occupare, ex insidiis capere, incautis custodibus invadere; *procurar de assolir una ciutat*: urbem attentare», «*pregunta enganyadora y apta pera assolir a les persones*: captiosa interrogatio», «*les vostres cartes són estades assolides*: interceptae sunt». Ara bé, això conduïa a la generalització de sentit cap a 'aconseguir', 'heure, haver', que és ja el sentit en què va registrar-lo el DTo. (des de 1652): «*bé m'has assolit, bé m'has agut, acullit, trobat o pres ab lo pixat al ventre*: cepisti, comprehendisti me incautum ---».

En el S. XIX, com si la llengua o la societat volgués d'instint oblidar de pressa el malson del bandolerisme, és l'acc. més generalitzada i abstreta la que va quedar només, o bé molt més, en ús, de manera que Belv. dóna *assolir* «atrapar, coger, occupare» com a antiquat (Lab. 1839, home de fora, no com el cenacle barceloní de Belv., no la hi considera, però) i com a viu només «alcanzar, assequi». De tota manera és l'única que refrenden els grans models renaixentistes de la llengua literària, i per tant la que s'ha refermat com una eina indispensable per a un idioma d'ús nacional des de l'*Atlàntida* (ja en els originals de 1877, no de 1867): «en tant l'Empiri adolla sos himnes de victòria, / en sa ala harmoniosa breçant lo món suspès; / qui us *assoleix*? l'Atlàntida, gran Déu, puja a la glòria, / per graons de muntanyes: tronau y ja no hi és» (ix, 42c), «llavors li aparegueres, / com àngel ensenyant-li de Bètica 'l camí: / vine-hi, si vols guardar-me ton lliri — li digueres / y, al punt per *assolir-te*, de tot se despedí» (v, 264; i encara, en el sumari del cant vi els Atlants, a la claror de l'incendi «*assoleixen* a Hèrcules»).

No altrament s'esdevenen els fets en la prosa: «no hi ha apenes un descobridor que haja pogut *assolir* lo llor de glòria», Noller (*La Papallona*, 41); PCoromines, que en obres de la seva edat avançada se'n serví molt poc (potser li sentia un punt de resclosit o florallesc, com a més propi d'estils tals com els de Verdaguer-Guimerà que no el de Maragall), l'usà molt en obres més juvenils: «la meua ànima, aixecada un dia pel dolor, va poder *assolir* muntanyes que sempre més ha trobat massa altes», «al comparar ell mateix la pròpia ànima --- am l'ideal sublim de la seva intel·ligència, troba que no l'ha *assolit* i se confessa indigne», «tal com havien pujat al Calvari, van baixar-lo després d'arribar a *assolir-lo* quasi bé», «em posava a trascar montanya amunt fins a *assolir* el cim més alt», *Presons* (1.ª ed. i autògraf), pp. xx, xx, 195, 209; «ningú sap fins a on pot arribar l'home que s'esforça bravament per *assolir* lo impossible», *Vida Austera*, 46.25. Sense tenir, doncs, res de mot predilecte de l'estil de la gent de «L'Avenç», no fou pas abandonat per ells (ex. de Massó i Torrents, en *AlcM*).

Però a les Illes aquest mot o arrel han conservat altres usos més reveladors dels orígens. D'Eivissa no tinc més que una dada d'un verb de cos igual i de terminació semblant però distinta: el meu informant de Sant Vicent de Sa Cala deïa parlant de diners —i amb un matis afectiu, com si parlés d'un ratolí o un canari que tenim caçat— que «*lax asulayávā*» per 'els agafava al vol, els copsava' o bé 'acorralava' o àdhuc potser 'assolia, aconseguia' (1963). Es pregunta Anna Moll si no voldria dir que 'els contemplava', però fins si fos això partiríem de la noció de l'enamorat que sorprèn desemparada i inerte la cosa amada.

A Menorca potser no s'usa, però a Mallorca ja registrava Amengual (1859) *assolir*, ignorem en quin sentit, perquè ho feia remetent a *solir* i aquest se'l va deixar en el seu segon volum (molt més pobre i on es limita al vocabulari mall. o ciutadà més adotzenat).²

De tota manera per *AlcM* veiem que no sols l'usava AMAlcover en les seves *Rond.* en el sentit d'«atrapar empaitant», perquè més ens interessa de veure que allà és «enganyar algú aprofitant un descuit seu», acc. que remunta directament a la que podríem dir bandoleresca, i que també ens va registrar Lacav. «qui se deixa *assolir* en descuyt: improvidus, incautus», «procurar *assolir* ab engany algú: aliquid captari, insidiari; *assolit ab engany*: deceptus; *assoliment fet en descuyts*», i això tingué ús en el Continent fins més tard.³

Accepció susceptible de generalització abstracta, cap al matis de 'sorprenre amb subtileza matisos que s'amaguen': «l'aplicació dels aparells --- per guipar, per *assolir*, per fixar els sons de la llingüística». AMAlcover (*BDLC* vi, 1910, 170). Però encara hi ha una altra acc. mallorquina més preciosa per a la nostra etimologia: «*assolir*: atupar», d'on *assolida* «atupada, pallissa, ventim» (*BDLC* iii, 1906, p. 9), i per més que en el verb no ho reculli *AlcM*, confirma, tanmateix, aquest mot «*assolida*: tupada o renyada forta».

És evident que tot això són corollaris de les accs. per dir-ho així bandoleresques: l'home trobat sense escorta, quan corria aquells grans perills, ja podia estar content si només l'estafaven o caçaven en els seus interessos, o si se'n sortia amb una forta allisada de llenya, que això més encara que mort o mutilacions és el que solien infligir aquells proscrits, quan *assolien* algú.

Car ja és hora de recordar que no era el segle XVII quan es creà un derivat semblant del mot *sol*: «nós érem en la ciutat de Çaragoça quaix *assoliats* de gents d'armes» es plany el Cerimoniós (*Crònica*, 336) recordant el moment dramàtic en què els rics-homes de la *Unión* el forçaren a greus concessions, havent-lo agafat desprevingut i quasi sense escorta (com ho foren més tard les víctimes del període bandoleresc), «enaxí com hom ha poder de *asoliar* ses sensualitats», Lluïll, car també ací es tracta d'«agafar sense companyia i en indefensió»; i la divergència de sentit està només en l'evolució semàntica posterior i l'única diferència formal és que en *assolir* la formació fou sim-